

L'atletisme femení a Badalona

Josep Gual i Lloberes

○ Ignoro si abans de l'any 1930 l'Atletisme femení havia tret el cap a Badalona. Gairebé asseguraria que no.

L'any 1929 a la Societat Gimnàstica s'havien iniciat unes classes de Cultura Física, que impartia el senyor Seirols. Al senyor Seirols no l'havia vist mai equipat esportivament. I encara us diré més. Fos la que fos l'estació de l'any, no es desvestia de l'americana. Anava sempre abillat amb vestits de to fosc, preferentment negres.

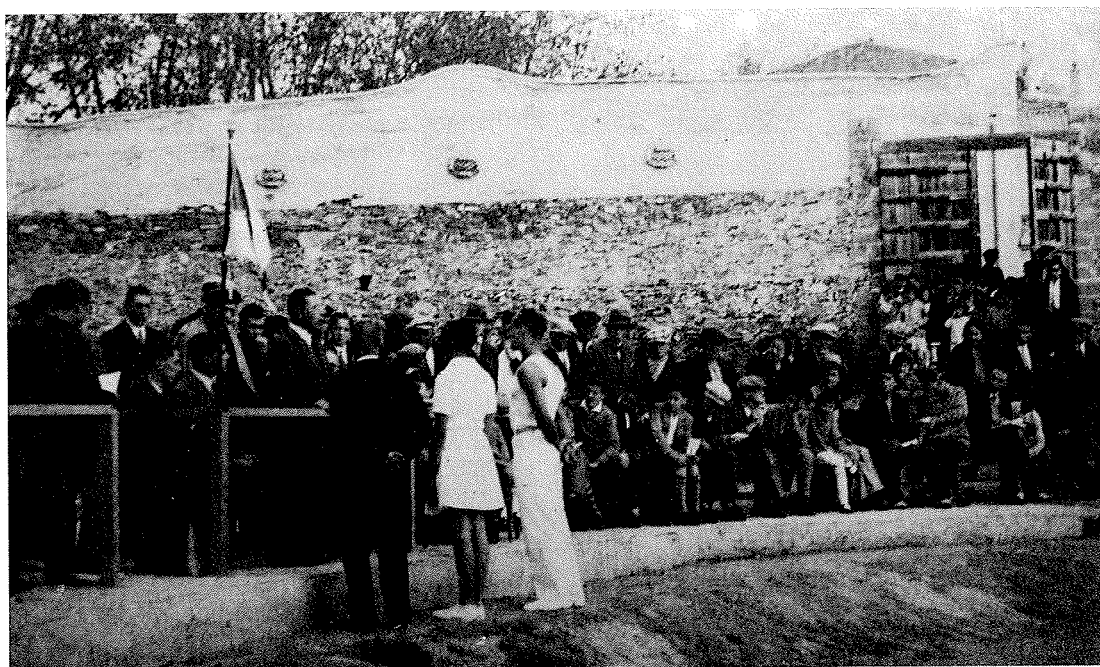
Duran, guanyadora de la cursa de 60 metres es presenta a la llotja de presidència, davant el senyor Xavier Vila (dret), el senyor Capeta assegut a la dreta

Amb el cabell blanc, seriós, correctíssim. Era la bondat personificada i donava la impressió d'una mena de capellà anglicà.

Tinc aquest esvaït i llunyà record del senyor Seirols, perquè a vegades també ens donava classes als infants, quan per una causa o una altra no s'havia presentat el monitor de torn.

Recordo bé, però, que la colla d'entremaliats que formàvem un estol bellugadís de nois, quines edats anaven dels 7 als 14 anys, en

de l'esmentat. A l'esquerra de la Duran, el senyor Seirols i a la dreta el senyor Josep Ma. Muntaner. (Velòdrom, gener 1930).

trobar-nos davant d'ell, ens comportàvem d'allò més bé. Imposava respecte i em sembla que tots plegats el vèiem com si d'un àngel protector es tractés.

Les noies crec que el deuriem contemplar amb aquesta mateixa perspectiva.

El segon diumenge del mes de gener de l'any 1930, per cert amb una temperatura primaveral de tan suau com era, es va presentar per primera vegada públicament, la Secció Femenina de la Societat Gimnàstica. L'acte tingué lloc en el curs d'un festival atlètic-esportiu, celebrat a la tarda, en el recinte de l'ex-velòdrom.

Quinze noies de la Secció, efectuaren una tanda d'exercicis gimnàstics de conjunt, acompanyant-se de cordes i bastons, i, finalment, una cursa de 60 metres llisos.

Aquesta galopada intrascendent en aquell moment, tenia una transcendència històrica en l'esport badaloní. Esdevenia la primera manifestació pública de l'Atletisme Femení a la nostra Ciutat. Els 60 metres es varen efectuar a la recta paral·lela a la que temps a venir seria la d'arribada, quan es construïren les pistes, i es va córrer en sentit invers a la direcció que després s'establiria, és a dir, amb sortida a la «banda de mar» i arribada a la «banda de muntanya» enfront del llimoner. No es prengueren temps, i per això no sabem la marca assolida, però sí que tenim la classificació de les tres primeres, que ho foren per aquest ordre: la Duran, la Rosa Lleal i l'Antònia Casas.

Durant l'any se celebraren tres festivals més, però no s'arribà a formar un equip d'Atletisme.

Proclamada la República, va respirar-se un ambient menys resclosit i a Barcelona es constituïa el «Club Femení d'Esports», que per cert a l'estiu tenia llogada una zona d'esbargiment, on les seves components hi prenien el sol i s'hi banyaven. Era a les instal·lacions dels banys de can Titus, a la nostra platja. El «Club Femení d'Esports» fou el capdavanter de l'Atletisme Femení a Catalunya. Les Maria Morros, Trepat, Sugranyes i Castelltort, foren les seves representants més

destacades i les que encetaren la taula de rècords i campionats a aquest País.

Llavors la Secció d'Atletisme del Futbol Club Badalona, que tallava el bacallà en el concert de l'atletisme espanyol, va posar en acció a una atleta, que és avui encara la més destacada que ha tingut Badalona. Ens referim a l'Anna Tugas, campiona i recordman de Catalunya i d'Espanya del llançament del pes. Les seves marques en aquesta especialitat, s'aguantaren anys i panys en el palmarés de rècords i, com a rècord badaloní, resta inamovible fins ara.

També amb els nous aires de llibertat que es respiraven, prengué embranzida la institució patriòtica «Palestra», fundada pel professor Josep M.ª Batista i Roca i de la qual en fou President el llavors concitadà nostre el Mestre Pompeu Fabra. Aquesta Entitat va dedicar-se entre d'altres activitats ben meritòries, a la promoció de l'Atletisme femení. Quatre badalonines a més de l'Anna Tugas, hi destacaren totseguit. La Lluïsa Giró, la Montserrat Horta, la Francina Terradelles i la Victòria Gandia. La Lluïsa Giró possiblement la més polifacètica atleta de tot l'Estat espanyol i que, si després de la guerra civil tingué ocasió de batre rècords i adjudicar-se campionats, més n'hauria obtingut a no ser per la irrupció d'aquella Maria (després Jordi) Torremader, que amb una operació de transformisme va menar-la/lo de destacada/destacat líder de la Secció Femenina d'«Educación y Descanso» a caporal de la milícia, i que tant va avalotar el galliner en aquell temps.

L'equip femení de «Palestra» comptava doncs, amb cinc badalonines, que eren l'estructura més sòlida del conjunt esportiu.

Llavors a la Unió Gimnàstica i Esportiva, successora d'aquella Societat Gimnàstica primicera, cuidava de les aules femenines en Pere Gol i Teixidor, esportiu que continua en actiu i que mai no ha parat en la seva labor pedagògica. En Gol, component del primer equip de Bàsquet que va jugar a Badalona, va ser també el primer que aplegà un equip femení entre les noies que assistien a les classes de Gimnàstica.

De passada va ensinistrar a aquestes mateixes noies a practicar l'Atletisme.

La Francina Terradelles, la Montserrat Horta, la Lluïsa Giró i la Victòria Gandia varen afegir-s'hi ben aviat i amb la Rosa Bellostes, Mercè Martí, Maria Humbert, Rosa Grau, Lluïsa Horta, Laia i Maria Alaïa, Maria Terradelles i altres, constituïren el primer equip de Badalona d'Atletisme femení, ja que fins aleshores no havia existit un planter suficient per a cobrir totes les proves d'una competició.

Vingué la guerra dels tres anys i l'activitat prosseguí, per damunt del desballestament imperant: l'escassa alimentació, l'èxode de pares i germans als fronts de combat, les malvestats comeses pels trinxeraires de reraguarda i la criminosa repressió dels bombardeigs de l'aviació feixista a la població civil.

Després de l'ensulsiada final a Catalunya, entre tantes coses com van perdre's, ens quedàrem sense el camp d'esports del Velòdrom. Però de la mà d'en Pere Gol, les noies van continuar fent atletisme a l'antic camp de futbol del carrer de Manresà. A la taula de rècords de la Unió

Gimnàstica i Esportiva se n'aguanten encara dos d'aquella època, el de llançament de pes 8,13 metres i de javelot 22,51 metres aconseguits en una mateixa jornada el 29 d'octubre del 1939 per la Lluïsa Giró. La primera marca de Badalona del llançament del pes l'ostenta l'Anna Tugàs del Futbol Club Badalona, des de l'any 1934.

La Lluïsa Giró fou en diverses ocasions en aquells anys, campiona de Catalunya en curses, llançaments i salts.

El camp del carrer de Manresà, hagué de desallotjar-se, i una vegada més, com ens trobem avui en ple 1980, no es va disposar d'una instal·lació mínima on practicar aquest noble esport.

Ja sense pistes, l'única possibilitat es reduïx a les curses de Cross. El dia 1 de gener del 1950 amb motiu de tenir lloc la clàssica Jean Bouin, hi eren presents per a emprendre la sortida, les «unionistes» infantils Carme i Paquita Ferrer, a les quals no se'ls va permetre de concórrer per motiu de la poca edat, ja que només eren autoritzades a partir de la categoria Junior. El mateix mes i any té lloc el Campionat

Primera a la dreta: Anna Tugàs, campiona i recordman de Catalunya i Espanya de llançament del pes. Segona: Montserrat Horta. Quarta: Lluïsa Giró. Cinquena:

Francina Terradelles. Sisena: Lluïsa Horta. Asseguda a la dreta: Maria Giró. Les atletes badalonines de l'equip Palestra.
(Estadi de Montjuïc, 30-6-36)

social de Cross, classificant-se les tres primeres per aquest ordre: Carme Ferrer, Paquita Ferrer i A. Pujol.

La manca de pistes però, no va aconseguir de rompre totalment la continuïtat, amb les intermitències que volgueu, i així en un raconet del camp de la riera d'en Folch, tingué lloc el dia 11 de juny el «I Trofeu Paquita Borràs» en memòria de la malaguanyada basquetbolista morta en plena joventut. Les proves d'aquesta «challenge» eren 40 metres tanques (l'espai no donava per més), llançament del pes i salt de llargada, essent controlades per tècnics de la Federació Catalana d'Atletisme. La puntuació era per marques i segons la taula finlandesa i s'establí la classificació següent: 1, Consol Prat; 2, Teresa Soliva; 3, Montserrat Martí; 4, Carme Garcia; 5, Rosa Valls; 6, Maria Nirella; 7, Joana Lopez; 8, Maria Alañà; 9, Remei Domènech; 10, Josefa Soliva; 11, Maria Bigas; 12, Maria Via; 13, Maria Gol; 14, Neus Pomés; 15, Paquita Ferrer; 16, Carme Ferrer.

El primer dia de l'any 1951, les atletes badalonines donen la gran campanada en resultar vencedores de la Jean Bouin de

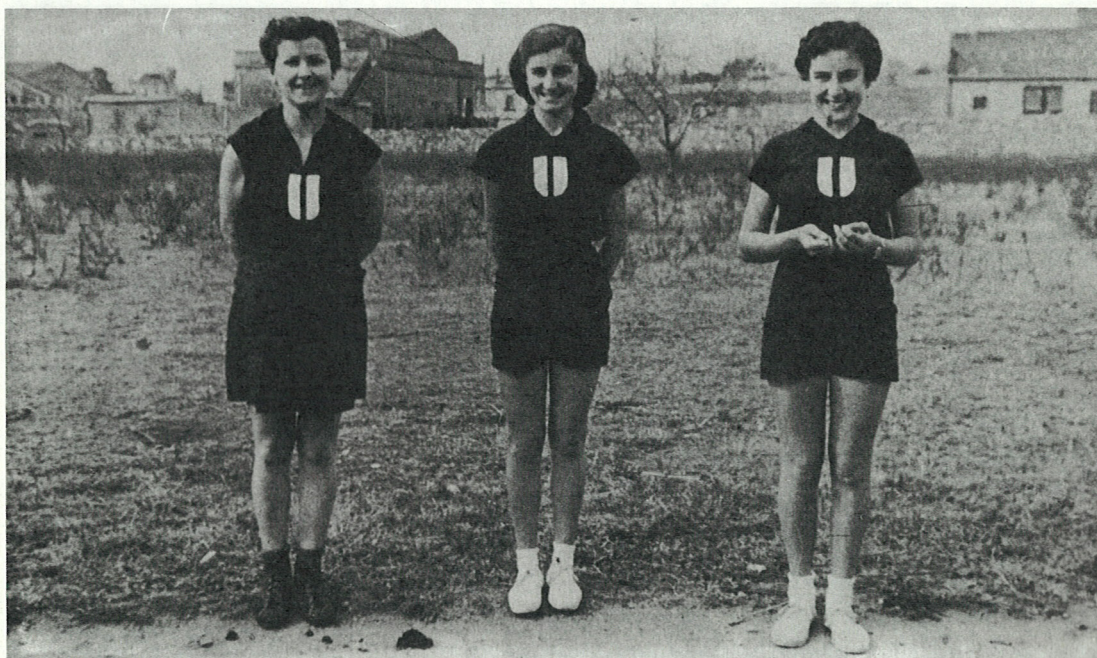
manera avasalladora, ocupant el primer lloc la Carme Garcia, segona Teresa Soliva, tercera Consol Prat i setena Joana Lopez, no cal dir que per equips Badalona figurà en primer lloc amb un avantatge de puntuació com mai més no s'ha tornat a veure. I el dia 11 de març tenia lloc el Campionat de Catalunya, on es repetia la gran gesta: campiones per equips i classificant-se: 1, Carme Garcia; 2, Carme Ferrer; 3, Paquita Ferrer; 5, Teresa Soliva; 8, Consol Prat; 9, Maria Alañà i 10, Núria Solé.

Dia 3 de juny II Any del Trofeu «Paquita Borràs» que guanyà Montserrat Martí, seguida de Consol Prat, Teresa Soliva, Rosa Valls, Rosa Pedragosa, Remei Domènech, Carme Garcia, Dora Roch, Joana Lopez, Josefa Soliva, Maria Bigas, Maria Alañà, Carme Ferrer, Paquita Ferrer, Maria Gol i Roser Castelltort, o sigui un total de 16 com l'any anterior. Una xifra d'atletes que en aquell temps possiblement cap equip ultrapassava.

La Jean Bouin del 1952, dóuna una altra vegada la victòria per equips a Badalona. En aquesta ocasió la prova té caràcter internacional. Els llocs ocupats per les

D'esquerra a dreta: Carme Garcia, campiona de Catalunya de Cross i vencedora de la Jean Bouin.

Carme Ferrer i Paquita Ferrer. Les tres corredores de Cross més destacades dels anys 30.

nostres representants foren: 3, Carme Ferrer; 5, Carme Garcia; 7, Paquita Ferrer; 8, Teresa Soliva; 12, Conxita Vidal; 14, Joana Lopez.

El dia 11 de juny té lloc per tercera vegada el Trofeu «Paquita Borràs» que guanya Montserrat Martí, que se l'adjudica en propietat per haver aconseguit dues victòries seguides, a continuació es classificaren Consol Prat i Teresa Soliva, fins a catorze.

Un altre any, el 1953 i l'equip femení de la Unió torna a guanyar la Jean Bouin. Individualment es classificaren: 2, Carme Ferrer; 3, Paquita Ferrer; 4, Carme Garcia; 7, Teresa Soliva.

La manca d'unes pistes d'atletisme, fa que vagi llanguint la dedicació i és a l'any 1955 que tenim nota d'una cursa internacional on ocupen els llocs 4, 5 i 6, Carme Ferrer, Carme Garcia i Paquita Ferrer respectivament.

I ja no és fins a l'any 1970 que pren novament la guspira d'aquell caliu que no s'havia apagat definitivament. Es per mitjà de l'atleta Francisco Aguila Yeguas,

monitor de Cultura Física qui aprofita que en celebrar-se campionats escolars a Badalona i disposant aleshores la Unió d'unes pistes molt modestes, als terrenys de la Societat Anònima Cros, de procurar formar un equip. Aquesta classe de campionats escolars, se celebraven sense que prèviament hi hagués una preparació adequada i contínua, i una vegada efectuats... fins l'any que ve, si Déu vol!

L'Aguila doncs, hi posa tot el saber i voluntat, iniciant una vegada més la represa de l'Atletisme femení a casa nostra. Durant aquest període de temps passat, l'esport en general i sobretot el que practiquen les dones, ha anat evolucionant a mesura que la dictadura que patim s'ha anat corcant més i més. Les jugadores de bàsquet, per exemple, ja poden equipar-se amb les calcetes esportives i penjar al prestatge dels records, les antiestètiques i enganyadores faldilles reglamentàries, segons la moral nacional-catòlica imperant.

Fora de l'àmbit badaloní doncs, l'atletisme ha anat agafant volada, en tant que aquí ha romàs hivernat. Costarà Déu i ajuda

Maria Angels Figueres, campiona d'Espanya de 300 metres llisos, en pista coberta.

Consol Gay, entrenadora d'atletisme i atleta en actiu, recordman de Badalona en curses de velocitat.

desvetllar-lo.

S'aconseguien ja alguns resultats que ens apropen a les marques habituals de les atletes forànies. Al juny del 1971, Maria Jesús de la Mano Prat, supera la marca de salt de llargària que tenia feia 30 anys la Francina Terradelles. Els anys 72 i 73 es sobrepassen les marques antigues de tres dècades, i, una nova estrella apareix amb força. Es la Maria dels Angels Figueras Casas, que militant com a Juvenil, queda sots-campiona de Catalunya de 400 metres llisos i dos anys més tard, el 1974, es proclama campiona d'Espanya de

300 metres llisos en pista coberta a Oviedo.

I fins avui, fent caps i mànegues, sense pistes, mancades de protecció oficial, sense rebre la mínima ajuda federativa ni del «Consejo Superior de Deportes», de la Diputació, és a dir de ningú, continuen a la palestra amb un entusiasme gairebé miraculós.

La Consol Gay que vuit anys enrera ja establia rècords socials, va mantenint-se amb marques semblants, a la vegada que proveïda del títol de monitora, exerceix una labor d'ensenyament que ve impartint amb profit i dedicació a les noies de les noves promocions. Constitueix un exemple ben digne de tenir en compte i de regraciar.

Com a valors nous podríem esmentar a la Concepció Rodon, que ve destacant en les proves de mig fons i a la junior Roser Lopez incorporada recentment a l'equip i que en les curses de Cross ocupa ja llocs ben destacats en les competicions on participa.

I ara en cal deixar marge a l'esperança. Una esperança basada en creure que els temps estan canviant. En creure també, que la mentalitat de les persones queu des dels diversos estaments hauran de cuidar-se de la formació esportiva, serà diferent de la que tenen els que encara no han deixat les regnes i que per desgràcia són els mateixos de sempre.

TAULA DE RÈCORDS ACTUALS DE LA UNIÓ GIMNÀSTICA I ESPORTIVA DE BADALONA

50 metres llisos: 7 segons 2/10

Consol Gay (29-1-77).

60 metres llisos: 8 segons 2/10

Consol Gay (10-4-72).

M.ª Jesús de la Mano (10-4-72).

80 metres llisos: 10 segons 9/10

Consol Gay (11-6-72).

M.ª Angels Figueres (11-6-72).

100 metres llisos: 13 segons 1/10

Consol Gay (24-9-76).

150 metres llisos: 19 segons 9/10

Consol Gay (15-4-73).

M.ª Angels Figueres (15-4-73).

200 metres llisos: 27 segons

M.ª Angels Figueres (9-10-72).

300 metres llisos: 41 segons 9/10

M.ª Angels Figueres (8-4-73).

400 metres llisos: 1 minut 7/10

M.ª Angels Figueres (30-6-73).

600 metres llisos: 1 minut, 59 segons 2/10

Rosa Vara Paloma (11-5-74).

800 metres llisos: 2 minuts, 33 segons

Concepció Rodon (8-4-79).

1.000 m. llisos: 3 minuts, 51 segons 8/10

Alexandra Garrido (8-4-73).

1 Milla: 6 minuts, 7 segons 8/10

Roser Lopez Rodrigo (7-7-79).

Salt llargada: 4,57 metres

M.ª Jesús de la Mano Prat (20-6-71).

Salt alçada: 1,35 metres

Josefina Ruiz Arimont (21-2-72).

Llançament Pes (4 kgs.): 8,13 metres

Lluïsa Giró (29-10-39).

Llançament Javelotna: 22,51 metres

Lluïsa Giró (29-10-39).

Llançament Disc: 21,80 metres

M.ª Angels Figueres Casas (29-4-73).

5 kms. Marxa Atlètica: 35 minuts 31 s. 2/10

M.^a del Mar Martínez (2-2-75).

Rellevaments 4 x 100: 54 segons 4/10

Gay, Ruiz, Garrido i Figueres (1-4-73).

Rellevaments 4 x 400: 5 minuts 12s. 7/10

Prades, Pi, De la Fuente i Gay (18-3-79).